Ч. 229 (14.126). Львів, четвер 29. серпня 1935. Почтова оплата оплачено готівкою. Рік LVI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 504.060, 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло". Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 доляр, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Чехословаччині 30 ч. к. — в усіх прочих краях по 7·50 зол.

Телеф. Редакції: 29-61. „ Друкарні: 29-36.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Папа проти війни.

КАСТЕЛЬ ҐАНДОЛЬФО, ПАТ. Папа прийняв на авдієнції учасниці міжнародного конгресу католицьких сестер милосердя та виголосив до них довшу промову, присвячену завданням і обовязкам сестер милосердя. М. і. папа виступив проти поганських і матеріялістичних струй, які стараються продістати до служби сестер милосердя та зробити її ляїстичною. Потім просив учасниці конгресу, щоб молилися за Христовий мир і за закріплення того мира в світі.

Згадуючи про війну, сказав, що цю війну бачили не лише сестри милосердя. Ми бачили війну, переїзджаючи краями Европи як війна найбільше розгорілася. Ми могли зрозуміти знищення, які вона викликає, як переїзджали серединою Европи, щоб піти туди, куди взивала нас слухняність супроти Провидіння, а саме до Польщі. Ми приїхали до Польщі на другий день після евакуації росіян, коли сліди знищення та пожеж майже димилися. Така була дійсність війни.

Бачимо вже, як закордон говорить про завойовницьку, напасну війну. Ось вгадка, на якому навіть не хочемо спинити нашої думки. Війна, що малаб на меті лише завоювання, булаб несправедлива! Вона переходить нашу уяву, булаб чимсь невисказано сумним і страхітливим. Не можемо думати про війну несправедливу й не хочемо вірити, що вона можлива. З другого боку в Італії кажуть, що то булаб війна справедлива, бо оборона, якої метою забезпека кордонів перед вічними й безупинними небезпеками й війна, потрібна для експанзії населення, що збільшується з дня на день, а підпринята для матеріяльної забезпеки держави — булаб із тих причин умотивована. Коли може бути потреба експанзії й коли є теж конечність забезпеки кордонів, то мусимо бажати, щоб розвязали всі ці труднощі іншими способами, ніж війною. Самособою, це нелегко, та не думаємо, щоб це було неможливе.

Одно здається нам безсумнівне, а саме, що коли треба рахуватися з потребою експанзії, то рівночасно право до оборони має якісь окреслені межі, яких треба додержуватися, щоб оборона ця не була обтяжена виною.

Всеж просимо Бога, щоб споміг діяльність людей бистрих і розуміючих вимоги оправжньої успішности народу та суспільної справедливости, які роблять усе, щоб віддалити війну та запевнити мир. Просимо Бога, щоб схотів праці та наміри цих людей благословити та взиваємо вас, щоб ви молилися за це разом із Св. Отцем.

ПРИСТОР У НОВІМ УРЯДІ?

У президента Польщі на Замку була довірочна нарада, присвячена господарським справам, при участи міністрів господарських ресортів і бувшого премієра Пристора. З того здогадуються, що небаром Пристор вернеться до чинної співпраці в державному житті.

ІТАЛІЯ ТА ЛАТВІЯ ПРОТИ КОМІНТЕРНУ.

ЛЬОНДОН, ПАТ. Райтерова аґенція повідомляє з Москви: Італія та Латвія запротестували також проти пропаґанди Комінтерну.

МАРКОНІ ЯК ДОБРОВОЛЕЦЬ.

РИМ, ПАТ. Славний винахідник сенатор Марконі зголосився на добровольця до армії, щоб, як каже, віддати своє знання на услуги італійській справі. Перед від'їздом до Африки Марконі їде ще до Бразилії на міжнародній науковий конгрес.

Большевики відкидають протест Зл. Держав.

МОСКВА, ПАТ. Заступник народного комісара закордонних справ Крестінський вручив 27. серпня амбасадорові Зл. Держав Булітові відповідь на протест проти виступів 7-го конґресу Комінтерну в Москві. У ноті, як повідомляє аґенція Тасс, сказано: „Вважаємо конечним підкреслити якнайенергічніше, що уряд СССР шанував і шанує всі свої зобовязання, до яких самособою, належать зобовязання не встрявати у внутрішні справи, зобовязання, передбачені в нотах, якими обмінялися 16. листопада 1933. р. й ухвалили підчас переговорів між Рузвельтом і Літвіновим. Ваш протест із 25. серпня не покликається на ніякий факт несилля урядом СССР своїх зобовязань, по-друге безперечно не є новиною для уряду Зл. Держав, що уряд СССР не міг приняти й не приняв ніяких зобовязань у справі комуністичного інтернаціоналу. Тому твердження, що уряд СССР знасилував зобовязання, які є в ноті з 16. листопада 1933, не основане на взаїмних зобовязаннях обох сторін. Тому не можу приняти Вашого протесту та мушу його відкинути. Уряд СССР щиро погоджується з поглядом уряду Зл. Держав, що точне виконування зобовязання не встрявати у внутрішні справи є основною вимогою для приязних взаємин між нашими державами та пристосовує точно цю політику в практиці і заявляє, що змагає до розвитку дальшої приязної співпраці між СССР і Зл. Державами. Це відповідає інтересам народів обох держав і має величезне значіння для загального мира."

НЮ ЙОРК МАЄ ПОХИЛЕНУ ВЕЖУ.

НЮ ЙОРК. (Вл. кор.) При Бродвею й Волл Стріт у Ню Йорку стоїть протестантська епископська церква св. Тройці. Вона має вежу, високу на 285 стіп. Її вагу обраховують на 10.000 тон. Інжиніри завважили, що ця вежа похилилася на 6 цалів на полудне, 12 цалів на схід. Разом її похилення є на 18 стіп. Питання, чи вежа буде дальше нахилятися? Інжиніри запевняють, що ні. Але кажуть також, що вона не випростується, та зате нема небезпеки. Її підперли з долини: викопали яму і впустили туди циліндром цемент ще в місяці червні. Тепер вежа вже більше не нахиляється.

РОЗПРАВА ПРОТИ БУВШ. ПРЕЗИДЕНТА ПОЛІЦІЇ.

ВІДЕНЬ, 28. 8. ПАТ. Нині почалася в військовому суді розправа проти бувш. президента поліції Штайнгавзля, обвинуваченого в змові з липня 1934. Салю суду береже відділ війська зі скорострілами. Обвинувачений до вини не признається.

БАРБЮС УМИРАЄ.

МОСКВА, ПАТ. Стан здоровля письменника Барбюса дуже тяжкий. Запалення захопило цілу ліву частину легенів. Діяльність серця ослабла. Хорий не тратить притомности.

КАТАСТРОФИ.

— У Норвуді, (передмістя Льондону), вантажне авто ушкодило придорожне поруччя та впало на подвіря школи. Було трьох учеників убитих, 10 ранених.

— У Найбурґу (Баварія) автобус вминаючи мотоцикль віхав на дерево. Два подорожні згинули, 7 було тяжко ранених.

— У Гехсті в заведеннях найбільшого німецького концерну „І. Ґ. Фарбен" наслідком вибуху згинув один робітник, два було тяжко ранених, м. в. хемік д-р Вальберґ.

— Біля Штетина зударилися дві мотоциклі. Із 4 подорожних два згинули на місці, два померли в шпиталі.

— Авто, що ним їхав австрійський міністер внутрішніх справ майор Фей біля місцевости Ґеблін наїхало на дерево й розбилося. Міністер зломив собі ніс і поранив лице. Його адютант вийшов ціло. Мін. Фея забрали до шпиталю.

— Король Юрій, стрий бувш. грецького короля був ранений відломками скла в автомобільній катастрофі. Авто кермоване кн. Юрієм зударилося біля Копенгаґену з іншим автом. Оба авта сильно ушкоджені. Князя перевезли до одної з королівських палат біля Копенгаґену.

Спільний фронт скандинавських держав.

СТОКГОЛЬМ, ПАТ. „Стокгольмс Тіднінґен" оголосив заяву чотирьох міністрів закордонних справ північних країв, які в Осльо мають нараду напередодні сесії Ради і зборів Ліґи Націй. Міністри Данії, Фінляндії, Норвеґії та Швеції мотивують традиційну співпрацю півн. держав і підкреслюють, що природна та важна є спільна нарада в теперішню хвилину, коли важні справи є на денному порядку Ліґи Націй. Міністер закордонних справ Норвеґії Кот висловив надію, що нарада в Осльо потвердить, що півн. краї, які звичайно діють у порозумінні, є згідні теж щодо напрямної в справі італійсько-абісинського конфлікту.

Міністер закордонних справ Фінляндії Гаксель сказав, що його край витає із вдоволенням нараду в Осльо.

Міністер Данії Мунх сказав представникам преси, що загалом переціняють моральне значіння виступів малих держав у Женеві, головно в справі торгів між великими державами. Міністер Мунх не вірить теж в успішність опротиву жіночих орґанізацій ріжних країв проти війни, тому, що в них нема однозгідности. Коли дійде до війни між великими державами не треба рахувати на це, щоб якanебудь орґанізація в якійнебудь країні могла спинити збройну акцію.

Спростування.

У „Спростуванні" в учорашньому (228) числі „Діла" на стор. 5. у виясненні „Від Редакції" вкралася прикра друкарська помилка. А саме переставлено перші рядки двох відступів: Ad I. вставлено на місце другого відступу, а Ad II. на місце першого відступу. Тому, що таким чином увесь зміст вияснення викривлено, подаємо щераз текст цього вияснення:

ВІД РЕДАКЦІЇ:

Ad I). Зазначуємо, що в статті не писали ми про те, як хто промовляв на Народньому Комітеті дня 6. липня, але про те, як тоді голосували і що рішили всі учасники наради. А між тими, що рішали й однодушно голосували була й пані авторка спростування.

Ad II). У нашій статті ми не писали про ціль і завдання авдієнції обох підписаних під спростуванням пань у о. Митрополита дня 26. липня. Ми писали тільки про те, що репрезентанти УНДО довідались кілька днів пізніше від самого о. Митрополита, а саме в день 70-літнього ювилею о. Митрополита, про заходи в справі жіночої кандидатури. Вони не лише про ці заходи довідалися, але й просили о. Митрополита від себе прохання наших жінок підтримати. Хто із жінок у цій справі інтервеніював — того представники УНДО від о. Митрополита не довідались і про те не питали.

Зміна конституції в Румунії й українці.

Букарешт, 24. серпня.

В найближчім місяці предложать румунській палаті послів т. зв. самоуправний законопроєкт, який позичив деякі свої постанови від подібного польського закону. Між іншим той законопроєкт передбачує: скріплення авторитету префекта (воєводи), введення збірних громад, спеціяльне приготування і вишколення адміністраційних урядовців та новий спосіб переведення самоуправних виборів.

Таксамо приготовляються на осінь головні румунські партії до зміни конституції. І тут вплинув мабуть приклад північного сусіда. Цікаво, що теперішній уряд не бажає цієї зміни, бо в такім разі вигляди ліберальної партії створити новий кабінет значно зменшаються. Нова конституція вможливить мабуть правим і лівим політичним угрупуванням відповідно себе скріпити.

Щодо українців, то зміна державного статуту та самоуправного закону принесе їм такі самі „користи", які мали дотепер, коли не щось гірше. Всупереч виразним уступам теперішньої конституції (з р. 1923) не мають українці Буковини та Бесарабії, де вони в кількох повітах є величезною більшістю, ані одної державної народньої школи з українською викладовою мовою. (Про середні школи, учительські семинарії та українські катедри у черновецькім університеті й мови нема!).

Така сама доля стрінула й передвоєнні „Січі", яких було понад триста, пожежні товариства, українські читальні і т. д. Словом: усе українське національне життя прибито, приголомшено.

На 300.000 українського населення Буковини (поминувши Бесарабію та Мармарощину, де число українців доходить приблизно до 800.000 душ) вийшов при минулих виборах до парляменту лиш один-одинокий незалежний посол-українець. (Два інші посли українці — це урядові кандидати в роді Петі Певного).

Причини такого виборчого вислїду лежать головно в хитких постановах виборчого закону (із 1926. р.) та виборчої ментальности, яку виплекав десятилітній стан облоги на Буковині. Автім треба згідно з правдою сказати, що національно невироблене, добродушне, наївне та слабо зорганізоване українське населення (що його мов для іронії румунська преса охрестила — „ірредентистами") осягнуло у своїх повітах, де українці творять 80—90 прц. населення, дуже мізерні виборчі успіхи. З українських округ повиходили послами — чужинці. Лише при частинних (доповняючих) виборах удалося нашому народові виборти самостійного кандидата з Української Національної Партії.

Зміна конституції в Румунії буде новим ударом для Української Національної Партії, що, на жаль, і досі не вспіла скріпити й розбудувати своїх місцевих організацій, притягнути до співпраці свіжі сили й занятись опущеною Бесарабією та Мармарощиною. Таксамо загрожені початки відновленої просвітної діяльности та кооперативного руху в Північній Буковині.

Оттакі „благодати" несе українцям в Румунії зміна конституції, якої переведення підготовляють уже на найближчі тижні головні румунські партії.

(О—ко.)

Пропаща сила.

(До питання про національний трудовий обовязок).

III.

ДВА НЕОБХІДНІ АКТИ.

Отже повстає питання: чи так має залишатись і надалі, чи можливий із цього стану вихід.

Над цими основними питаннями повинен спинити свою увагу орган національної консолідації — Всеукраїнський Конгрес.

Справа незвичайно поважна: мусимо рішити — чи ціле життя Української Нації маємо розглядати, ділово й одповідально, як це робить нині кожна держава, чи під натиском обставин, вертаємось назад, коли наша національна справа буль „українофільство", справою „між іншим" розвагою — по обіді, водевілем — після справжньої вистави.

Національний Конгрес повинен проголосити такі акти:

Поперше — **реєстрацію усієї української інтелігенції на всіх просторах**

і подруге — **акт про загальний трудовий обовязок української інтелігенції.**

Про реєстрацію ми вже говорили. Це має бути солідний розслід діяльности української інтелігенції.

Трудовий обовязок це буде новина в українському життю. Коротко — це обовязок **кожної інтелігентної одиниці** систематично, постійно і при всяких обставинах віддавати частину свого часу й праці на національну справу, згідно з тим пляном та програмами, що їх поставлять.

Як зорганізувати оцю велику й складну річ, про це в подробицях скажуть відповідні статути, регуляміни й т. ін. Основний кістяк справи мав би виглядати так:

Цілу акцію починає і мобілізує для неї всіх українців по цілому світі Всеукраїнський Національний Конгрес. Переводить її в життя виконавчий орган Конгресу — Національний Комітет, головним чином Секретаріят Національної Культури при цьому Комітеті. Статистичне бюро дає до рук Секретаріяту основні дані про число, підготову, знання мов, вільні години і т. п. всієї української інтелігенції. Дає також відомості про висловлені в анкетах ближчі індивідуальні побажання щодо праці.

Секретаріят Національної Культури організує в себе фахові комісії (історична, правнича, аґрономічна, лікарська й ін.), яким передає відповідні анкети. Комісії вирішують, які завдання можуть виконати особи, що зголосилися до праці, відповідно до свого ближчого фаху, здібностей, знання мов, уподобань, обставин життя, матеріяльних можливостей та висловлених побажань.

ХАРАКТЕР ПРАЦІ.

Головно маємо на увазі працю культурну. Люди, що зголосились до роботи, можуть дістати доручення: написати підручник чи наукову працю в українській мові із своєї галузі, написати популярну книжку, зробити переклад з тієї або іншої чужої мови, слідкувати за літературою в якійсь мові по якомусь питанні і давати про це огляди чи окремі рецензії, дописувати до своїх чи чужих фахових та загальних о-

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА.

На острові Капрі.

За Неаполь цим разом я лише зачіпив. На одну мить пірнув оком у сутінні переулки, в яких від камяниці до камяниці, через дорогу, висять, розпнявши рукави, то загавиці, сорочки та підштанці й ін. білля. Зупинився поглядом на купі сіна — на продажу порціями — при одній із більших вулиць. Це ще залишки звичаїв Неаполю з тих часів, коли ранком до дверей вашої кімнати стукав неаполітанець з козою:

— Паве! Чи вдоїти вам молока? — питався своїм ліниво співним голосом.

Відпочав на мить білою ренесансовою аркою мистця Лявраня взамку Анджьоїно. Недбало торкнувся очима замку Дель Ово — і, гайда на пароплав: на острів Капрі.

В порті море до раннього сонця легко здрігається. В долині воно темним ґранатом темніє. Повернув я ще голову до Везувія: він підкурював сіру хмарину.

На горішньому чердаку пароплаву всі вигідніші місця вже зайняті. Гуторить народ, як звичайно тут, у всіх мовах Европи. Ми оба з ґенеральним секретарем Впр. о. Заячківським, який запросив мене на цю прогульку, всетаки найшли вигідні місця. Себто, як говорять практичні люди, посередині пароплаву. Пароплав, декільки раз різко загудівши, рушив. У всіх обличчя раді. Очі широко розхилені, мов простору моря прагнуть хильнути. Одна пара молодожонів щасливо притулилася до себе, задивившися у казкову далечінь.

По десяти хвилинах плавби ми побачили, що море бурунами вовтузиться, кидається. Дехто з подорожніх блідне. Інший чогось лаять, нишає. Ще інший похнюпився. Дехто пє чарку коняку. Врешті, дехто тихцем і непомітно схиляється через поруччя і... пильно в море вдивляється. Двоє молодожонів, німці, навперемінну, раз він, раз вона, одне одного притримуючи, побивають рекорд: увесь час плавби, більш півтора години, вони через поруччя висіли над водою. Коли вона спитала мене, як довго ще треба їхати, — на мою відповідь безнадійно простогнала:

— О, майн Ґотт! Нох цен мінутен!

Я погано робив, що бачучи таке чуже лихо, не міг здержати сміху. Отець Заячківський прийшов до висновку:

— Нема то як ми, українці: витрівалий народ. Нам лиш моря давай...

Добра половина подорожніх серед цієї синяви неба і моря, отак терпить. Одна пані, грубенька і як кавун червоненька, мала іншу невигоду, при кожному стрімкому перехилі пароплава вона счиняла репет і ловила капелюх, який кожний раз злітав із неї.

Я пішов наперед пароплаву. Тут мало людей і всі веселі, реґітливі. Звідсіля око простірно йде вдаль. Гостро вітер дме, шарпає. Море пнеться, зніметься, пручається, глибокими балками западається. Ситим кольором ґранату стелиться — по одному боці, то глибокою, сяжною ультрамариною аж стогне — по другому боці. І оба ці кольори, що мить, майже для ока непомітно, міняються тремтюче. Все те безкрає синє плесо ототисячними білими хвилями, як перлистими зубами, гарчать до сонця, що гарлає у небесах.

Капрі. Двома вінцями стрімко-стрімко з моря скелею вгору виринає: по середині балкою легко западаючись. Скелі, як стіни, де-де закосичившись нерухомійними дикими деревами, сонцем заливаються. Вся балка і поверхня скель, густою, ряcною та ядрною зеленю вкрита.

З порту фунікулярною дібралися ми на гору — саме в ту балку. Не йдемо ні до старовинних церков — одна з них походить із XI. віку, візантійської будови, — ні до старовинного замку Кастіліоне, ні до руїн Тиберія: тут так до забуття чудово, що про памятки старовини зовсім забуваєш. Одно знаю: що й тут партенопейська земля, що й тут культура Греції панувала в давнину. Назви: Анакапрі, Туоро — то орос — самі про це говорять.

Кинули ми оком по невеликому майданчику. Біля бару при столиках сидить безжурно народ і пє всячину. Двері бару довкола замаєні найзвичайнішими, деякі і з листям, цитринами. Тут при майданчику — і пошта, і волость, і аптика, і толяр. Ресторанів і готелів годі й згадувати: тут їх до біса в Капрі.

Легкою ходою неширокою асфальтовою доріжкою подалися ми на Анакапрі. Доріжка — ледве минеться на ній два авта — серпентинами йде вгору. В сонці райдикають цикади. Щоразу проїздкає авто. То понесеться одноконка, якої повз заслонений ясною парасолею. Кінь на лобі заквітчаний пишним пером пави. То продріботить пузатий віслючок, тягнучи на візочку літника. Де-де перейдуть дорогу осмалені, в широких паварах ледачі літнички. Обабіч доріжки смирно зеленіють маслини, неправо шумлять у вітрі помаранчі, цитрини, виноградники. Сонце шпарить, але тут — ні спеки, ні холоду: простори моря згіднять спеку, а сонце гріє та не пече.

Недалко Анакапрі, під височенною білою скелею, на доріжці, що будована-довбана в цій же скелі, ми на довше зупинилися. Так вам тут гарно, що ні говорити, ні відповідати, а то й мріяти не хочеться. Вся долина Капрі потужно та багато зеленіє рівними, мов віжками, виноградниками. В цій симетрично буйній зелені тут-там ясно в сонці біліють малі чепурні віллі. Де-де кипарис богобійно простягає в небо руки. Сіро-зелені маслинки рівними рядами пухко димляться, мов хмарники. До скелястих берегів бє море і білими сильними бризками розсипається. Від ізмараґду при берегах, через таку синяву, що ви невсилі від неї очей відірвати, море переходить ген у далині у темний ґранат. Зелень, сонце, море, небо — все тут у цій долині єднають свої кольори. І здається —

танів, брати участь і виступати з рефератами на тих чи інших зїздах, ознайомитись з якоюсь новою працею і т. д. Це — що торкається людей, які мешкають поза українськими територіями. Для фахових сил, що живуть на нашій території, ці завдання можуть бути значно поширені чисто практичною, здебільшого педагогічно-освітньою та організаційною працею, — як участь в організації викладів, курсів, практичних вправ, комерційних підприємств і т. д.

Фахова комісія, перше ніж розділити роботу, мусить зробити значну, відповідальну працю. Вона має розглянутись і зорієнтуватись — чого в даний момент у якійсь галузі в українській мові найбільше бракує, яких клясичних чи популярних творів не вистачає і що бажано було би мати. На українських теренах Комісія зясовує потребу й можливості тієї чи іншої практичної праці і пропонує її відповідним кандидатам, приймаючи на увагу всі обставини їхнього життя.

Секретаріят Національної Культури видає періодичний бюлетень, де подає відомості про хід праці по окремих комісіях, а Національний Комітет здає звіти з організації трудового обовязку кожному черговому Конгресові.

ВИСЛІДИ ПРАЦІ.

Висліди будуть залежати від багатьох причин, але дуже цікавий є бік національно-моральний. Передусім перед нами розгорнеться величня картина пробудження та активізації цілого українського життя. Покличемо до праці в цьі ряди нових людей. Неодин буде мусіти переробити якусь роботу над собою — перестудіювати деяку фахову літературу, переглянути українську терміносьогію, а може й мову, — але й це є вже ті великі плюси, яких не можна легковажити. Дуже можливе, що в тих чи інших випадках не пощастить наладнати праці, зате можна з певністю сказати, що пробудження до життя окремих одиниць може дати несподівано велику активність та значні позитивні наслідки. Листування між Комісією та окремими людьми викличе ініціятиву, почнеться живіший обіг крови й увесь наш національний організм оживе. В окремих випадках наслідки цього можуть бути великі: на місцях часто сидять люди, що мають дуже добрі ідеї, а не мають з ким ними поділитись.

МОЖЛИВІ ПЕРЕШКОДИ, ЧИ БУДЕ У ЛЮДЕЙ ЧАС?

Тепер, як водиться, мусимо дати слово нашим скептикам, песимістам і „реалістам", які прийдуть зі своїми сумнівами і побоюваннями.

Сумнівів є немало. Передусім: чи зможуть люди, зайняті тяжкою службою та працею у чужих, робити щось з обовязку для своєї нації? Тепер звичайно кожна служба, як хтось її уже має, занадто обтяжує людину. Відповідаємо: питання „можливости" дуже умовне. Всеж головне залежить від доброї волі та бажання. Навіть дуже обтяжена службою людина має, нормально, 52 недільних днів. Не рахуємо свят, що є в кожній державі. Не рахуємо півмісячної чи місячної відпустки. Але й щоденна праця не у кожного відбірає цілий час. На це ми, правда, часто скаржимось, зійшовшись у каварнях, але, одначе, просиджуємо за картами й шахами від 5 до 10 годин вечора.

Але, на великий жаль, мусимо сказати, що живемо в добі, коли багато людей мають аж **занадто багато вільного часу**, коли цей вільний час став прокляттям людини, коли держави задумуються над тим, як цей час людям зайняти, і то навіть уже не во імя заробітку, а щоби запобігти деморалізації, наприклад, у молоді. І ось тут — обовязкова праця може дати такій одиниці велику моральну поміч. Згадаймо лише, скільки наших знайомих безробітних та молоді, в очікуванні чи в пошукуванні праці, нудиться, сидячи у батьків по глухих селах, а чи навіть по великих містах. Безробіття, як узагалі всяка біда, впливає так депресивно, що часто людина просто таки втрачає здібність до якоїсь ініціятиви, стає порожньою, безвольною. В такі моменти якась пропозиція збоку, доручення праці, хочби й безплатної, свіжий лист з новими думками — це просто бальсам на душу. Уже одна свідомість, що десь вас знають, на вас числять — підносить людину морально і додає віри в себе та сил для боротьби за існування.

Віктор Приходько.

(Далі буде).

З виборчого руху.

Передвиборча акція в Городеччині.

Заходами Повітового Народнього Комітету УНДО в Городку розвинено в повіті виборчу акцію і в часі від 16.—25. серпня відбулися передвиборчі наради в *Добрянах, Угерцях, Завидовичах, Годвишні, Каменоброді, Добростанах, Суховолі, Речичанах, Лісновичах і Тучапах.* У всіх тих громадах громадяни цікавляться виборами й заявляють, що всі сповнять у дні 8-го вересня свій національний обовязок. Лиш у селі *Мшана к. Львова* підчас виборчого віча в дні 25-го серпня в салі чит. „Просвіти" горстка молодиків, сховавшись у темний куток салі, старалась перервати віче і терроризуючи місцеве населення, відстрашити його від виконання національного обовязку. Однак цікаве, що коли референт візвав, щоб ці люди висказали своє становище, вони не знали, що мали сказати. Громадянство, яке розуміє вагу своєї парляментарної репрезентації, не дасть себе стероризувати і навіть там, де такі молодики ведуть свою акцію, піде масово до виборів.

Передвиборча нарада в Долині.

В дні 20-го серпня ц. р. відбулася в *Долині* нарада делеґатів громад судового долинського повіту. Явилися представники всіх громад. Нараду отворив і її проводив *д-р Дереш*, голова ПНК. Головний реферат про події останніх днів у нас та за кордоном і про виборчу акцію виголосив кандидат на посла калуської округи *п. Дмитро Великанович.* Доповнив реферат д-р *Дереш*, вияснюючи основи виборчого компромісу та недоцільність пропаґанди за виборчу абстиненцію. Звернув також увагу на факт, що духовенство долинської судової округи послідовно абсентується на політичних нарадах в Долині і також на таку важну нараду, як нарада в справі виборів до сойму, явився тільки одинокий о. Чорнеґа, парох Долини. В дискусії промовляли: о. Чорнеґа, пп. Зборовський, Ропяник, Романишин, Кечмур та інші. По дискусії ухвалено на внесення о. Чорнеґи резолюцію, в якій висказано повне довіря проводові УНДО і візвано населення Долинщини взяти масову участь у виборах. Піснею „Ще не вмерла" закінчено нараду.

НОВИНКИ

— **Свято закінчення півосель у Львові.** Мин. неділі відбулося на площі та в салях Академічного Дому при вул. Супінського зворушливе та оригінальне свято львівської дітвори. Близько 800 її зібралося на майдані, щоб подякувати своїм опікунам та добродіям за перебуті в півоселях сонишні, безжурні та веселі дні. В салі Акад. Дому, яку щільно виповнили батьки півосельчан, відбувся попис, на який зложилися ріжні точки: хор (півоселя з Супінського), вправи дівчат і хлопців (півоселя Личаків), сценка „Зустріч побратимів" (св. Юр), вправи дівчат вінцями (св. Юр), козачок (Жовківське), хор (Жовківське), декляманія (Левандівка), танок Катерина, декляманія і козачок (Клепарів), діяльог двох пустунів (Богданівка) і танок Журавлі (Жовківське). Цю частину свята закінчив промовою о. д-р Застирець, взиваючи батьків посилати дітей до рідної захоронки й рідної школи. Потім діти уставилися великою громадою на збочі подвіря, а вибрані з кожної „півоселі" делеґати вручили п. Раковій квіти, бо її заходами головно вони користали з півосель. Після промови п. Бігунівної та п. Олексина діти відспівали многая літа своїй опікунці, що подякувала їм зі сльозами в очах та учительському зборові „многая літа" і розійшлися сумні, що не ходитимуть вже на півоселю й веселі, що небаром знову зустрінуться в захоронках, якими п. Ракова теж щиро опікується. (в).

— **Тучі над Львовом.** В ночі на 28. ц. м. перейшла над Львовом і околицею сильна туча з ґромовицею. Громи били разпораз і дощ лляв як з бочки. В селі Доможир біля Янова ударив ґрім у хату господаря Василя Гурського. Счинилася пожежа, що знищила дві хати, три стодоли і три стейні, при чому згоріло 80 кіп вівса, 30 кіп жита і 40 сотн. сіна. Вогонь згасила пожежна сторожа зі Львова. Крім того згоріла від ґрому шопа за янівською роґачкою. Туча повторилася в середу в полудне, перемінюючись у хмародім, що залляв ціле місто. Такої сильної громовиці вже давно не чули у Львові. Один грім ударив у трамваєвий віз на Галицькій площі й ушкодив мотор.

— **Лікар згинув з руки брата.** При вул. Городецькій у Львові мешкав лікар д-р Карло Зальц, відомий ґінекольоґ, син скляра при вул. Полтвяній. Виславши жінку на літо до Брухович, він харчувався в домі родичів, де з причини його скупарства приходило часто до сварки. Жалував грошей навіть на лічення хорої матери, а як позичав їй гроші, то брав якийсь застав. Перед кількома днями прийшло з того приводу між ним і братом Симоном до сварки, в часі якої Симон пробив брата ножем. Тяжко раненого лікаря відвезено до шпиталю, де д-р Гілярович перевів на ньому операцію. Тому що родина укривала якийсь час траґічну подію, операція була спізнена і д-р Зальц помер. Справою занялася поліція й арештувала братовбивника.

— **Львівська хроніка.** 16 льокаторів при вул. Сикстуській ч. 10., які мешкають в будинку П. К. О., дістали приказ від маґістрату випровадитись, бо будинок може завалитися. На місці теперішнього будинку П. К. О. задумує будувати хмародер.

— **Кат у Чорткові.** Президент Польщі не скористав із права ласки в справі Дмитра Лопащенка й Арсена Борчука, засуджених на кару смерти за участь у грабіжницькому нападі в Чортківщині. Оба вони напали на дім Вайхсельблята й тоді шукаючи грошей вбили ножем і багнетом жінку й сестріницю Вайхсельблята та наймичку. До Чорткова виїхав уже кат у вівторок вечером.

— **Засудили дефравданта.** Станиславівський суд розглядав справу Менделя Швехера з Товмача, що спроневірив 10.000 зол. на шкоду купця Авраама Верфля з Кракова. Дефравданта засудили на півтора року вязниці.

— **Зголосився добровільно до вязниці.** По прокураторії в Станиславові зголосився Теодор Глинський, що вернувся із Чехословаччини, і просив, щоби його арештували, бо має відсидіти кару 10-літньої вязниці. Показалося, що Глинський ще в 1920 р. убив жидівського купця Вайсблюма на дорозі під Нижневом. Зате його засудили на 10 літ вязниці, однак йому удалося втекти до Чехословаччини. Там жив 15 літ і незле йому велося, але докори совісти не давали йому спокою. Вкінці приїхав до краю, щоби відбути кару.

— **Злочинність у цифрах.** Головний статистичний уряд оголосив звіт з деяких проступків, зголошених у державній поліції за другий квартал ц. р. В цілій Польщі зголошено в цьому часі 11.042 випадки опору владі. 2.581 закликів до

проступків, 678 випадків свідомого пускання в обіг фальшивих грошей, 1.368 інших ошуканств, 859 підпалів, 463 убивства, 440 намаганих убивств, 4,608 тяжких ушкоджень тіла, 289 убивств дітей, 507 розбоїв, 115,521 крадіжей, з того 25,095 мешканевих, 2,192 купна крадених річей і 6,607 випадків ошуканства.

— **Не приймають студентів із Польщі.** Вищі школи в Чехословаччині приймають з великими обмеженнями студентів із заграниці, особливо з Польщі. Чеські консуляти дають виїздові візи тільки у вимкових випадках.

— **Перша жіноча кравецька гімназія,** буде в Луцьку. Шкільна влада вже затвердила пляни будови, що коштуватиме пів міліона зл.

— **Автор репортажів за Березу Картуську перед судом.** У найближчих днях перед судом окружним у Кельцах стане Адам Чекальський, який з пропонував чеському видавництву „Лідове Новіни", що надішле низку репортажів п. н. „120 днів нижения у Березі Картуській". Прокуратор притягнув до відповідальности Чекальського тому, що обвинувачений хоч не був у Березі Картуській, написав видумані реті про відносини в концентраційному таборі. Чекальському грозить 10 літна кара вязниці.

— **Фільма із життя Волині.** Волинь відвідав п. Закржевський з Варшави й конферував з деякими чинниками у справі накручення фільми, в якій булиб „увіковічені" господарське життя й краєвиди Волині. Ця вістка не дуже захопила місцеве населення. Вже в кількох фільмах знайшла собі місце Волинь, але в такому карикатурному вигляді, що краще таких скандальних фільм не творилиб. Цікаве, що згадані фільми у волинських кінах витримували ледви один-два дні.

— **Боротьба за землю.** В селі Березцях на Сарненщині згоріла клуня, в якій знайшли звуглений труп господаря Кузьми Твердуна. Слідство виявило, що Твердуна вбив каменем його власний син Гриць, затягнув трупа до клуні й підпалив. Причиною вбивства було те, що небіжчик хотів увесь свій маєток передати замужній дочці Ксенії Красковій. — Між мешканцями с. Річиць столинського повіту на Поліссі віддавна велася боротьба за межу. Зустрівшись на спірному шматку луки, сусіди счинили чергову сварку, в часі якої Новик схопив 70-літнього Савчука, тепнув у землю та ще копнув його так міцно, що нещасний старигач умер на місці.

— **Кульчики з відрубаної голови.** „Креси" модернізуються, про що свідчить такий факт. Мешканець кольонії Радохівки на Рівенщині Леопольд Добедзєркович застрілив з приводу маєткових порахунків свого шваґра Альойза Кочміка та його жінку Юзефу, опісля відрубав їм сокирою голови і сам покінчив самогубством. Але цьому не кінець: підчас приготування до похорону якийсь спритний злодій вкрав із вух відрубаної голови золоті кульчики. Це вже справді по американськи!

— **Соромливий злодій.** Гуменний маєтку Юзефін біля Рівного піймав 60-літнього Маруна, який не вперше заліз до шпихліра, щоби красти ріпак. Марун так перейнявся викриттям його злочину, що побіг до ставка й скочив у воду. Його врятували, але він від нервового потрясення втратив мову.

— **Хотіли втопити мельника.** Між селянами с. Липки на Рівенщині й маєтком Мікуліча-Радецького від довшого часу йде боротьба за великий став. Млин то спускає воду, то підіймає її і заливає селянські луки, спричинюючи їм великі шкоди. Крім цього село вважає став за свою власність, неправно захоплену дідичем. Недавно, коли державець млина 70-літній Фльоменбойм знову затопив селянські луки, його вночі схопили й кинули в найглибше місце ставу. Врятувався він завдяки тому, що схопився за якесь дерево і доніс на пізнаного П. Герасимчука, якого окружний суд у Рівному засудив на 8 місяців вязниці. Подібна боротьба між селянами й поміщиками за стави ведеться скрізь на Волині і ніхто не займеться управильненням цих аномалій.

— **З Польщі.** На полі біля Пенкослава пов. Єнджеїв убито Яна Янаса, що пильнував скошеного вівса. Душогуби вкрали двіста снопів вівса і втікли. — В селі Миронівці на Виленщині викрито секту, що управляла нелеґальні практики в стодолі, яку перемінено у святиню божества „любови".

— **Літак на службі бандитів.** На острові біля Бостону находиться американська вязниця, окружена високим муром. Перед кількома днями, коли вязні були заняті будівельними роботами, нагло осів на острові літак. Заки сторожа отямилася, літак забрав трьох небезпечних вязнів і піднісся вгору. Сторожа почала до нього стріляти, але бандити відповіли кулями зі скорострілу, ранячи двох сторожів. Заки поліцаї таки пустилися за втікачами в погоню, вони щезли з овиду. Директора вязниці звільнено зі служби, а за зловлення бандитів визначено нагороду 10.000 долярів.

— **Масова загибіль овець.** На фільварку в Віллякубле у Франції вибухла пожежа, що знищила шпихлір, повний збіжа і вівчарню, в якій згинуло 900 овець.

— **Крівавий бунт вязнів.** У хорватській вязниці Лепоглава вязні обезвладнили більшу частину дозорців, відобравши їм зброю і забарикадувалися. Влада покликала поліцію та військо, що розпочало справжню облогу, яка тревала дві дні. Вкінці здобули приступом вязницю, при чому вбили трьох вязнів, а кільканацятьох ранили. Привернувши спокій, всіх вязнів числом 190 перевезено до інших вязниць. На думку політичних кол у Білгороді бунт мав політичний підклад.

— **Двійняк короля.** В Альбанії жив селянин Баш Раман, що був дуже подібний до пануючого короля Ахмета Зогу. Подібність між ними була така велика, що король часто запрошував до себе приятелів і велів їм згадати, хто з них король. Тому Баш Раман за грубі гроші виїздив часто в заступстві короля в сторони, де міг показатися на замах. Недавно він і згинув від вендети.

— **Вода до Абісинії.** В липні п. р. вислано з Адена до Сомалії, де концентруються італійські війська до війни з Абісинією, 45.000 гектолітрів води до пиття. В серпні транспорти води були менші.

— **Ріжні вістки.** У Смирні відкрито міжнародні торги при участи ріжних держав, головно Совітів. — В Порто Алеґре (Бразилія) згоріла велика лущарня рижу вартости кількох міліонів рейсів. — Турецьке міністерство гігієни видало розпорядок про нагороди батькам багатьох дітей. Щоб дістати нагороду, треба мати бодай шестеро дітей. Крім того прислугує їм звільнення від податків.

——o——

Нові книжки й журнали.

Д-р Ілля Витанович: ВОЛОДИМИР НАВРОЦЬКИЙ (1847—1882). Перший український статистик-економіст в Галичині на тлі своєї доби. Львів 1934. Стор. 84, ф. 8°.

За редакцію відповідає Олександер Костик Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10